

Milieuhygiënisch bodembeheer
MEERJARENPROGRAMMA 2009-2013
met jaarprogramma 2009

Afspraken maken is één, deze nakomen is twee, dit goed doen is de kunst.

In de SIKB maken overheid en bedrijfsleven samen praktijkgerichte kwaliteitsrichtlijnen voor milieuhygiënisch en archeologisch bodembeheer. Doel is het zoveel mogelijk voorkomen van fouten in de hele keten van onderzoek, realisatie en besluitvorming. Een kwaliteitsrichtlijn schept duidelijkheid voor opdrachtgever, opdrachtnemer en toezichthouder.

De SIKB biedt instrumenten voor eenvoudiger en beter bodembeheer

Leeswijzer

Dit Meerjarenprogramma loopt van 2009 tot en met 2013. U vindt hierin de visie van SIKB op de huidige en komende ontwikkelingen bij kwaliteitsborging in het bodembeheer (hoofdstuk 1), de hoofdlijnen van de activiteiten voor de komende jaren (hoofdstuk 2). De activiteiten in het kader van het Jaarprogramma 2009 zijn uitgewerkt in bijlage 1. In deze bijlage vindt u ook de huidige stand van zaken in de lopende projecten.

In bijlage 2 een overzicht van de voor SIKB meest relevante plannen van NEN en Bodem+. De bijlagen 3 en 4 bevatten achtergrondinformatie. Nationale en internationale trends in het bodembeheer vatten we samen in bijlage 5. Er zijn aparte Meerjarenprogramma's Archeologie en Bodembescherming.

Inhoudsopgave

1	De stand van zaken	5
1.1	Waar we nu staan	5
1.2	Trends	7
1.3	Rol van SIKB in het bodembeheer.....	8
2	Contouren van de toekomst	10
2.1	Samenvatting jaarprogramma 2009	10
2.2	Voorzet jaarprogramma 2010	12
2.3	Activiteiten na 2010	13

Bijlagen

Projectenprogramma 2009	Bijlage 1
Gerelateerde plannen van NEN en Bodem+ voor 2009	Bijlage 2
Rol SIKB en Meerjarenprogramma	Bijlage 3
Taken en werkwijze SIKB	Bijlage 4
Nationale en internationale trends in milieuhygiënisch bodembeheer.....	Bijlage 5

Wie doen er mee?

In SIKB (Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer) participeren:

Bodem+	Bodem+ (bestuurslid)
BOG	Branche Organisatie van Grondbanken
Bouwend Nederland	Bouwend Nederland
BOVAG	Bond Van Automobielhandelaren en Garagehouders
CGA	Convent van Gemeentelijk Archeologen (bestuurslid)
CUMELA	Belangenorganisatie voor ondernemingen werkzaam in de CUMELA-sector (Cultuurtechnische werken en grondverzet, Meststoffendistributie en Loonwerken in de Agrarische sector)
DVD	Dienst Vastgoed Defensie van het ministerie van Defensie
FeNeLab	Federatie Nederlandse Laboratoria, kalibratie- en inspectie-instellingen (bestuurslid)
FOCWA	Nederlandse Vereniging van Ondernemers in het Carrosseriebedrijf
GTI'en	Grote Technologische Instituten
IPO	Interprovinciaal Overleg (bestuurslid)
NEN	Nederlands Normalisatie-instituut
NEPROM	Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen
NIBV	Nederlands Informatiecentrum Bodembeschermende Voorzieningen
NVPG	Nederlandse Vereniging van Procesmatige Grondbewerkingsbedrijven
OC&W	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
ODI/VDV	Onafhankelijke Deskundige Inspecteurs en adviseurs voor Vloeistofdichte Voorzieningen
ONRI	Organisatie van Raadgevende Ingenieursbureaus
RWS	Rijkswaterstaat (bestuurslid)
Stichting BSB	Stichting voor Bodemsanering van Bedrijfsterreinen
UvW	Unie van Waterschappen
VA	Vereniging van Afvalbedrijven
VKB	Vereniging Kwaliteitsborging Bodemonderzoek (bestuurslid)
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNO-NCW	Vereniging van Nederlandse Ondernemers - Nederlands Christelijk Werkgeversverbond
VOC	Verenigd Overleg van Certificatie-instellingen
VOiA	Vereniging van Ondernemers in Archeologie (bestuurslid)
VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VVMA	Vereniging van Milieu Adviesbureaus

(stand van zaken per 1 januari 2009).

De SIKB-organisatie in vogelvlucht

Voor het vaststellen en beheren van kwaliteitsrichtlijnen voor marktpartijen en overheden functioneren binnen SIKB zes colleges:

- voor *(milieuhygiënisch) bodembeheer* het Centraal College van Deskundigen Bodembeheer en het Accreditatiecollege Bodembeheer
- voor *bodembeschermende maatregelen* het Centraal College van Deskundigen en het Accreditatiecollege Bodembescherming
- voor *archeologische werkzaamheden* het Centraal College van Deskundigen Archeologie.

Dit Meerjarenprogramma beschrijft de activiteiten op het gebied van bodembeheer. Voor archeologie en bodembescherming stellen we aparte meerjarenprogramma's op.

De *Programmaraad bodembeheer* is het forum dat de trends en behoeften aan kwaliteit bij bodembeheer bespreekt en verwoordt. Vijf thematisch georganiseerde *secties* (Meten, Analyses, Advies, Realisatie & Grondstromen en Besluitvorming & Handhaving) staan aan de basis van de ontwikkeling en het onderhoud van de SIKB-documenten. De *Programmaraad bodembescherming* is in oprichting. Het *bestuur* vertegenwoordigt de Stichting en voert het financiële beheer. Het *Programmabureau* is de ondersteunende organisatie.

1 De stand van zaken

De bodembeheersector wil kwaliteit bieden en de maatschappij vraagt daar ook om. SIKB ontwikkelt en beheert instrumenten die de sector in staat stellen om invulling te geven aan de gevraagde kwaliteit. In paragraaf 1.1 eerst een korte samenvatting van waar we nu staan met de documentenset. Vervolgens in paragraaf 1.2 een overzicht van de laatste trends. In paragraaf 1.3 beschrijven we de rol van SIKB in het bodembeheer. Dit is de informatie waarop we onze plannen voor de komende jaren, beschreven in hoofdstuk 2, baseren.

1.1 Waar we nu staan

De betrokkenheid van de bodembeheersector bij kwaliteitsborging is niet van vandaag of gisteren. De eerste documenten zijn al meer dan tien jaar geleden ontwikkeld. In deze paragraaf een gecondenseerde presentatie van de huidige stand van zaken.

Veel bereikt

De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in het verbeteren van de kwaliteit van het bodembeheer. Die inspanningen leveren ook resultaat op en het imago van de bodemsector verbetert.

Focus op kwaliteit bij de overheid

De maatschappij als geheel stelt steeds strengere eisen aan de overheid, een trend die ook al enige tijd zichtbaar is bij bodem. Concreet verlangt de sector zichtbare en structurele verbetering van de kwaliteit van het door de overheid afgeleverde werk. In het bijzonder zijn hierbij de taken van de overheid als bevoegd gezag in beeld. SIKB komt tegemoet aan deze wensen, waarbij de al bestaande en eind 2008 aan de nieuwe regelgeving aangepaste Normbladen 8001 en 8002 als basis dienen. We richten ons nu en in de komende jaren, veelal in samenwerking met Bodem+, op een gedegen ondersteuning van de overheid bij de implementatie van de Normbladen. Dit ziet u in dit document in verschillende vormen terug komen, van ondersteunende documenten als handreikingen via het Platform voor Kwaliteitszorg bij de Overheid mbt Bodem (POKB) en het Platform voor Toezicht Bodem tot een structurele regeling voor visitaties door provincies, gemeenten en milieudiensten onderling.

Documentenset voor landbodems vrijwel compleet

Voor landbodems kunnen we stellen dat op dit moment het documentenstelsel goeddeels staat. Dat wil zeggen dat de voor een goede uitvoering van het Besluit en de Regeling bodemkwaliteit benodigde kwaliteitsdocumenten grotendeels beschikbaar zijn. Voor de onderwerpen waarvoor de documenten beschikbaar zijn, schakelen we nu over van ontwikkeling naar beheer. In deze fase is extra aandacht nodig voor zorgvuldige implementatie, voorlichting, kennisoverdracht en toezicht.

Door periodieke actualisatie kunnen de bestaande documenten goed blijven functioneren. Een groot deel van de documenten bestaat echter al vijf jaar of langer. Daarmee is het volgens SIKB tijd geworden om het functioneren van die documenten meer fundamenteel te evalueren. Een hiertoe ingestelde werkgroep zet de eerste stap door in de eerste helft van 2009 voorstellen te ontwikkelen. De evaluatie ziet onder meer op de structuur van de individuele documenten en schema's, maar richt zich ook op het opgebouwde documentenstelsel als geheel.

Daarnaast geldt dat de regelgeving op diverse fronten in beweging is, met het gefaseerd in werking treden van het Besluit bodemkwaliteit op 1 januari en 1 juli 2008 als belangrijkste recente blikvanger. Het correct verwerken daarvan is ook voor 2009 nog een belangrijke activiteit. Dit betekent het in meer of mindere mate herzien van bijna alle beoordelingsrichtlijnen en protocollen die bij SIKB in beheer zijn. De aansluiting op het Besluit bodemkwaliteit, voor een aantal de schema's intussen voltooid, is een grote uitdaging, omdat de uitwerking van het beleid nog deels in de praktijk plaats moet vinden. SIKB legt hierbij veel nadruk op de bewijsmiddelen, de documenten waarmee men onder de nieuwe regelgeving de kwaliteit van grond of bouwstof kan aantonen. Daarnaast kijken we nauwkeurig naar de aan deze bewijsmiddelen te stellen eisen.

Op het moment van het vastleggen van de aanpassing van het bodembeleid zijn een aantal discussies over fundamentele kwesties nu ook afgerond. Een duidelijk voorbeeld hiervan is de herziening van het stoffenpakket, waarvan SIKB en NEN de resultaten in hun documenten hebben verwerkt.

Voor een aantal van onze documenten is de onderhoudsfase al begonnen. Zo is in 2005 en 2006 het Accreditatieprogramma AP04 geheel geactualiseerd. In 2007 zijn de certificatieschema's onder BRL SIKB 6000, milieukundige begeleiding van bodemsanering, en 7000, uitvoering van bodemsanering, onder handen genomen en in 2008 is begonnen met een dergelijke operatie aan het certificatieschema voor partijkeuringen.

Verankeren ontwikkelde bodemkennis nu structureel opgepakt

In Nederland, en daarbuiten, is in de loop van de afgelopen decennia een grote hoeveelheid kennis ontwikkeld over de bodem, en het schoonhouden en –maken daarvan. Het verankeren van deze kennis vond feitelijk maar incidenteel plaats, bijvoorbeeld door afzonderlijk ontwikkelde cursussen of door een op de kennis gebaseerde werkwijze vast te leggen in een norm. In de loop van 2008 is een beweging ontstaan, die nu structureel werkt aan het bevorderen van de toepassing van ontwikkelde kennis. Deze samenwerking heeft als titel de 'Alliantie van vrienden' en bewandelt meerdere sporen, waarin kennisoverdracht en communicatie structureel worden gebundeld. SIKB levert een bijdrage aan deze activiteiten, die tot uiting komen in onder meer het project EUREKA.

Waterbodems en stroomgebieden

De ontwikkeling van de documentenset voor waterbodems is later op gang gekomen dan die voor het 'droge' bodembeheer. De voor het locatiegebonden werk noodzakelijke documenten zijn inmiddels alle beschikbaar. We hadden al de protocollen 6003, milieukundige begeleiding van waterbodemsaneringen, en 7003, uitvoering van waterbodemsaneringen, die beide in 2007 zijn geactualiseerd. In 2008 is het inbouwen van waterbodemanalyses in AS 3000 voltooid, evenals de ontwikkeling van het nieuwe protocol 2003 voor veldwerk bij waterbodemonderzoek.

De waterschappen en RWS zijn nu concreet en structureel betrokken bij SIKB. Er is echter op dit gebied ook ontegenzeggelijk nog veel werk te doen. Belangrijke katalysatoren hiervoor zijn beleidsmatige ontwikkelingen, zowel op Europees (Kaderrichtlijn Water en Grondwaterrichtlijn) als op nationaal niveau (AMvB Monitoring en milieukwaliteitsdoelstellingen grondwater).

Uitwisseling van digitale gegevens

Het beschikbaar en bereikbaar hebben van gegevens in digitale vorm wordt steeds belangrijker. SIKB-protocol 0101 heeft een krachtige positie in de uitwisseling van gegevens over (land)bodemverontreiniging. Dit protocol kan echter ook een meerwaarde hebben bij de uitwisseling van bijvoorbeeld digitale archeologische gegevens, of die van

ondergrondse opslag van energie of van gegevens over ruimtelijke plannen. Hiertoe moeten we adequaat blijven inspelen op ontwikkelingen in het digitale dataverkeer. We werken momenteel in de lijn van een specifiek hierop gerichte visienotitie uit 2007. We onderhouden samenwerkingsverbanden, bijvoorbeeld op het gebied van waterbodems met de InformatieDesk standaarden Water (IDSW) en de Waterdienst van Rijkswaterstaat en nu ook op het gebied van gegevens over ruimtelijke plannen met Geonovum. Met een in samenwerking met het LIB ontwikkelde en aan SIKB-protocol 0101 gekoppelde controletool faciliteren we de bevoegde bodemoverheden bij hun dataverkeer.

1.2 Trends

De voor SIKB meest relevante ontwikkelingen in het bodembeleid zijn:

1. **Operationaliseren nieuw bodembeleid**

De implementatie van het nieuwe bodembeleid is gaande, maar vraagt nog veel aandacht. De keuzes voor decentralisatie, meer nadruk op het integreren van bodem in het proces van ruimtelijke ordening en een verruimd begrip 'bodem' hebben inmiddels hun beslag gekregen in het Besluit bodemkwaliteit. De implementatie daarvan is gestart. Voor de uitvoerende partijen in het bodembeheer zijn de bakens al deels verzet. Voor het decentraal beleid door gemeenten en anderen is de transitie van bodemsaneringsbeleid naar bodembeheerbeleid recent in gang gezet. Voor de rol van SIKB is bovendien van belang dat centrale regelgeving in toenemende mate wordt vervangen door of geoperationaliseerd met behulp van private documenten als protocollen en accreditatieschema's. Daarbij kan genoemd worden dat de professionalisering van de bevoegd gezag taak nu op gang begint te komen, onder meer op basis van SIKB-documenten. Dat vereist meer aandacht voor de kwaliteit van beschikkingen en van het toezicht en de handhaving.

Ook komen, door het verruimde begrip bodem en door de striktere handhaving, nu meer dan vroeger partijen in aanraking met het bodembeleid. Dit geldt voor bijvoorbeeld producenten van teelaarde, aannemers voor grondwaterbemalingen en bedrijven die mechanische boringen uitvoeren.

Samengevat: de bestaande documenten moeten ingrijpend worden aangepast aan de veranderde regelgeving. Dit leidt tot een behoorlijk takenpakket voor SIKB in 2009 en gelet op de huidige stand van zaken ook in 2010.

2. **Verbreed gebiedsgericht (grondwater)beheer**

In de komende periode (2009 – 2010 en verder) zal veel aandacht uitgaan naar gebiedsgericht beleid, en dan vooral grondwaterbeleid. In dit kader speelt het begin 2009 te ondertekenen convenant een rol. Zo zal in 2009 (een deel van) de grondwaterbeheertaak overgaan van de provincies naar de waterschappen. Voor SIKB (en SKB) is dan relevant de aandacht voor (de zorgvuldige toepassing van) bodemenergie en het combineren van grondwatersaneringen in een gebiedsgerichte aanpak.

3. **Vormen en realiseren ondergrondagenda**

Het wordt steeds drukker in de ondergrond. Denk alleen al aan nieuwe ondergrondse infrastructuur en diverse deels conflicterende vormen van gebruik van bodem en grondwater. Dit vraagt om een afstemming met de decentrale bodemkwaliteitsplannen. Verwacht mag worden dat dit zal leiden tot een instrumenteringsvraag vanuit overheden en bedrijven, ook in hun rol als opdrachtgever. Voor SIKB betekent dit het vanuit kwaliteitsborgingoptiek bijdragen aan het vormen en realiseren van een 'ondergrondagenda'.

4. **Waterbodems en Waterwet**

De Waterwet zal voor waterbodems diverse veranderingen brengen. De 'ophanging' in de regelgeving wordt volkomen anders (watersysteem in plaats van waterbodem), maar we blijven naar risico's van verontreiniging in de waterbodem kijken. Ten opzichte van de huidige situatie zal men vaker een afweging moeten maken of een ingreep in waterbodem uitgevoerd wordt en zal een ingreep in de waterbodem minder vaak verplicht zijn. Voor het bepalen of waterbodem een belemmering vormt voor gebiedskwaliteit is nog een toetsingskader in ontwikkeling.

5. **Verankeren verkregen kennis**

De inspanningen in technologische innovatie vanuit NOBIS en SKB worden afgerond. De nadruk zal in de periode 2009 – 2014 liggen op het verankeren van de verkregen kennis in richtlijnen, opleidingen en beschikbaarheid ('bibliotheekfunctie'). Voor SIKB betekent dit in die periode een bijdrage aan het vermaatschappelijken van de verkregen kennis door die ook voor opdrachtgever en overheidstoezichthouder behapbaar te maken. Bijvoorbeeld door opname van criteria in kwaliteitsborgingsinstrumenten. Ook het actueel houden van instrumentarium dat door Bodem+ is opgesteld en aan SIKB wordt overdragen in het kader van de SIKB-beheertaak zal aandacht vragen.

6. **Meer digitaal mogelijk maken**

Digitaal wordt normaal, ook in het bodembeleid. EU-verplichtingen (INSPIRE, Aarhus) en nationale regelgeving (Basisregistratie Ondergrond, BRO) verplichten de overheid in toenemende mate om gegevens op internet te publiceren. Inmiddels wordt een zeer groot deel van de bodemdata digitaal uitgewisseld op basis van het SIKB-protocol 0101. Bij de sectoren archeologie, ruimtelijke plannen en water is dezelfde ontwikkeling naar standaarden voor uitwisseling zichtbaar. SIKB voorziet een uitbreiding van de reikwijdte van SIKB-protocol 0101 met archeologie en een koppeling aan ruimtelijke plannen (DURP) en mogelijk water (IDSW). Deze koppeling zal de integratie van bodem met archeologie, water en ruimtelijke ordening faciliteren en zal veel nieuwe beleidstoepassingen mogelijk maken. Zeker als daarbij gebruik kan worden gemaakt van de razendsnelle technologische ontwikkelingen. Het credo daarbij is "meer mogelijk maken".

1.3 Rol van SIKB in het bodembeheer

Missie, doel en taken

De SIKB-missie is "Eenvoudiger en beter bodembeheer" voor zowel overheid als bedrijfsleven. Het doel is het zo veel mogelijk voorkomen van fouten in de hele keten van onderzoek, realisatie, besluitvorming en toezicht. Een kwaliteitsrichtlijn schept duidelijkheid voor opdrachtgever, opdrachtnemer en toezichthouder. Dit leidt tot de volgende taken:

- het maken van werkafspraken over de kwaliteit van de uitvoering;
- het bevorderen van kwaliteitsbesef in de sector, gericht op het bevorderen van het gebruik van de kwaliteitsstandaarden;
- het bevorderen van toezicht en handhaving door certificerende en accrediterende instellingen en het bevoegde gezag.

Uitgangspunten werkwijze

De manier waarop SIKB dit probeert te realiseren is uiteengezet in bijlage 4, 'Taken en werkwijze'. SIKB legt nadrukkelijk accent op de uitvoeringsaspecten van het

bodembeheer. De stichting werkt daarbij samen met vertegenwoordigers van overheid en bedrijfsleven en met andere faciliterende partijen als Bodem+, SKB en NEN.

Evaluatie SIKB-documenten

De huidige SIKB-documenten voor bodembeheer zijn ontwikkeld in de periode 2000 – 2008. Het stelsel omvat thans bijna alle reguliere activiteiten. In het bijzonder beschrijving van advies, nazorg en nieuwe technieken ontbreken nog. Afronding hiervan wordt verwacht in 2010. Het CCvD / Accreditatiecollege Bodembeheer evalueert in 2008 het huidige stelsel aan documenten. De evaluatie betreft drie niveaus: stelsel, structuur en individuele schema's. Daarnaast verkeert de participatie van het bevoegd gezag in een latere fase dan de participatie van het bedrijfsleven.

Het College beoogt begin 2009 tot conclusies te komen, in de vorm van de identificatie van mogelijkheden tot vereenvoudiging en kostenoptimalisatie.

2 Contouren van de toekomst

SIKB presenteert jaarlijks een Meerjarenprogramma, dat steeds een periode van vijf jaar bestrijkt. Elk jaar schuift deze periode dus met een jaar op en dit jaar betreft het de periode 2009 - 2013. In het vorige hoofdstuk hebben we de stand van zaken, de ontwikkelingen om SIKB heen en de visie en doelen van SIKB op het gebied van kwaliteitsborging in het bodembeheer beschreven.

In dit hoofdstuk beschrijven we op hoofdlijnen de activiteiten die in de komende vijf jaar nodig zijn om concreet invulling te geven aan die visie en doelen. We beginnen daarbij in paragraaf 2.1 met de beoogde activiteiten voor 2009, gegroepeerd volgens in paragraaf 1.2 gevolgde indeling. Hierbij is aan te tekenen dat er een stevige relatie bestaat tussen gebiedsgericht (grondwater)beheer en de ondergrondagenda, zodat we de activiteiten voor deze twee aandachtsgebieden combineren:

1. operationaliseren nieuw bodembeleid;
2. verbreed gebiedsgericht (grondwater)beheer en vormen en realiseren ondergrondagenda;
3. operationaliseren wijzigingen waterbodembeleid;
4. verankeren verkregen kennis;
5. meer digitaal mogelijk maken.

Tot slot bespreken we de accenten in onze generieke activiteiten.

In paragraaf 2.2 blikken we vooruit naar 2010 en in paragraaf 2.3 naar de jaren daarna.

2.1 Samenvatting jaarprogramma 2009

De reguliere activiteiten van SIKB kunnen we samenvatten als onderhoud en communicatie van documenten, evaluatie van het bestaande stelsel en afronding van nieuwe richtlijnen. Deze activiteiten zetten we uiteraard voort. Gelet op de beschreven ontwikkelingen zijn de onderstaande (extra) accenten voor 2009 aan de orde.

Operationaliseren nieuw bodembeleid

- het herzien van bestaande SIKB-documenten. Tegen het einde van 2008 zijn diverse documenten aangepast, maar een belangrijk deel is pas in de loop van 2009 zo ver. Voorbeelden van die laatste zijn:
 - BRL SIKB 1000 en AP04-M, monsterneming voor partijkeuringen;
 - AP04 (analysedelen) en AS SIKB 3000, laboratoriumanalyses;
 - BRL SIKB 6000, milieukundige begeleiding van bodemsanering.
- het afronden van nieuwe SIKB-documenten. Voor het opvolgen van MOS (technische richtlijnen en de kwaliteit van beschikkingen) voeren we een apart project uit. Dit hangt samen met de begin 2009 weer op te pakken ontwikkeling van de nieuwe BRL SIKB 5000, advies. Daarnaast ronden we BRL SIKB 7600, nazorg, af;
- het voortzetten van de bijdrage aan de professionalisering van toezicht en handhaving. In dit kader neemt SIKB de Handhavings- en Uitvoeringsmethode Bodemkwaliteit (HUM Bbk) in beheer en actualiseren we de HUM Wbb. Daarnaast gerichte overdracht van kennis aan toezichthouders en handhavers, via het Platform Toezicht en via het publiceren van veelgestelde vragen (FAQ's);
- het leveren van een bijdrage aan de impuls lokaal bodembeheer. Eind 2008 valt voor gemeenten ongeveer het startpunt van een transitieproces van bodemsanering naar bodembeheer. In 2009 wordt een verkenning uitgevoerd van concretisering en

instrumentering, bijvoorbeeld met betrekking tot de samenhang van bodemkwaliteitskaarten en bodembeheerplannen met ICT-beleid.

Verbreed gebiedsgericht (grondwater)beheer en vormen en realiseren 'ondergrondagenda'

- het toepassen van grond en baggerspecie onder de waterspiegel is een belangrijk aandachtspunt voor Nederland sinds de introductie van de Kaderrichtlijn Water. SIKB draagt bij aan de uitwerking naar de praktijk;
- het uitwerken van praktijkbeleid voor grondwaterbemalingen. De sector heeft knelpunten geïdentificeerd op verschillende punten in de keten. Na oriënterend overleg met de meest belanghebbende partijen voert SIKB een definitiestudie uit naar de mogelijke oplossingsrichtingen, gericht op kwaliteitsborging in de keten;
- het operationaliseren en implementeren van het beleid over warmte- en koude-opslag in de bodem. Dit heeft een extra accent in energie en in diepe boringen en grondwater, gericht op de bescherming van de grondwaterkwaliteit en de verdeling van de reservoirfunctie. Concreet: communiceren over de implementatie van VKB-protocol 2006, Mechanisch boren, vooral over de aansluiting op BRL SIKB 2000 en de erkenningsregeling. Daarnaast bijdragen aan de discussie over de bodemkundige ontwerpaspecten van de installaties;
- stimuleren van het komen tot een kwaliteitsafspraken voor het ontmantelen van installaties voor bodemenergie na het beëindigen van het gebruik.

Operationaliseren wijzigingen waterbodembeleid

- de nog in ontwikkeling zijnde wijzigingen aan het waterbodembeleid zullen uitwerking vragen van de taken, verantwoordelijkheden, benodigde kwaliteiten en mogelijkheden van borging daarvan. Verwacht wordt dat de uitwisseling van informatie een bijzonder aandachtspunt zal zijn. SIKB voorziet op dit niveau een rol in het bijdragen aan de discussie. Daarnaast zijn vanuit de praktijk de volgende onderwerpen genoemd die wellicht aandacht behoeven in het kader van procesborging:
 - toetsingskader kwaliteit waterbodems. Dit is een uitwerking van de opname van het waterbodembeheer in de Waterwet. Hierover is in december 2008 nog onvoldoende duidelijkheid om concrete voorstellen te kunnen doen. SIKB voert daarom in 2009 een verkenning uit worden naar de consequenties van de wijziging van het wettelijk kader;
 - bepaling en berekening baggervolumes.
- het afstemmen van bestaande documenten met waterbodembodem in de reikwijdte op de nog af te ronden aanpassingen in beleid en regelgeving.

Verankeren verkregen kennis

- het, in samenwerking met NEN en SKB, verankeren van verkregen kennis over nieuwe veldwerktechnieken in de bestaande kwaliteitsrichtlijnen voor veldwerk. Dit project is bekend onder de naam EUREKA;
- het nagaan van mogelijkheden voor de verankering van kennis over nieuwe saneringstechnieken in de bestaande richtlijnen voor milieukundige begeleiding en saneringsuitvoering;
- het opzetten van praktijkcursussen voor cruciale functies in de uitvoering, voor zover die niet door de markt worden aangeboden. Na het opzetten van een praktijkcursus voor overheidstoezichthouders bodem wordt gewerkt aan een praktijkkennis regeling voor milieukundig begeleiders. Dit gebeurt in het kader van de BodemBreedAcademie, samen met Bodem+ en SKB.

Meer digitaal mogelijk maken

- het voorbereiden van een *upgrade* van het uitwisselprotocol 0101, gebruik makend van de meest recente technologische ontwikkelingen. Mogelijk wordt overgeschakeld

- van XML naar UML/GML, om de uitwisseling van geografische entiteiten als kaartmateriaal te faciliteren;
- het ontwikkelen van een module voor de uitwisseling van digitale archeologische data, waardoor de uitwisselmogelijkheden worden uitgebreid;
- het definiëren van datasets voor het Meldpunt bodemkwaliteit en voor bodemkwaliteitskaarten. Dit stelt eisen aan de uitwisseling van digitale data. Deze eisen opnemen in andere schema's dan 0101. Dit project is bekend als Digitaal Normaal;
- het in samenwerking met Bodem+ ontwikkelen van een toetsingsmodule voor landbodems. Hierbij kijken we uitdrukkelijk naar TOWABO, het al bestaande toetsingsprogramma voor waterbodems;
- het leveren van een bijdrage aan de integratie van bodembeheer met andere sectoren. Uitbouw van de samenhang van standaarden voor data-uitwisseling voor bodem, archeologie en ruimtelijke plannen (DURP) met het doel "meer mogelijk maken". Uitwerking van 'best practices' voor de samenhang van bodem en archeologie.

Accenten in de generieke activiteiten

Vereenvoudiging

- het implementeren van de resultaten van een in het CCvD en Accreditatiecollege Bodembeheer gevoerde discussie, gericht op vereenvoudiging en kostenoptimalisatie door onder meer het werken aan een grotere uniformiteit in uitvoeringsregels.

Communicatie

- het, meer dan tot nu toe, voorzien van de waterschappen van op hen gerichte informatie over de regelgeving onder het Besluit bodemkwaliteit en de overgang naar het regime van de Waterwet. Dit betreft zowel de uitvoering door de waterschappen zelf, zoals het laboratorium en het veldwerk, als de rol als opdrachtgever en bevoegd gezag;
- het, in samenwerking met de andere deelnemers aan de zogenoemde 'Alliantie van vrienden', via verschillende communicatiekanalen aandacht vragen voor een betere toepassing van nieuwe onderzoekstechnieken.

2.2 Voorzet jaarprogramma 2010

SIKB zet de reguliere activiteiten, te weten onderhoud en communicatie van documenten, implementatie van EU-bodembeleid, normalisatie en certificatie, voort. Gelet op de beschreven ontwikkelingen zullen de volgende (extra) accenten voor 2010 aan de orde zijn:

- Voortzetten van de hierboven voor 2009 beschreven accenten verankering verkregen kennis, warmte- en koudeopslag, impuls lokaal bodembeheer, waterschappen/Waterwet en integratie bodembeheer met andere sectoren;
- Operationaliseren van het nieuwe beleid over beheer van het grondwater. De discussie speelt op drie niveaus:
 - Management op het niveau van stroomgebiedbeheerplannen: taken, verantwoordelijkheden, benodigde kwaliteiten en mogelijkheden van borging daarvan. SIKB voorziet op dit niveau een rol in het bijdragen aan de discussie;
 - Veldwerk (diepe en ondiepe boringen), analyses en onderzoekopzet: SIKB kan bijdragen aan de beschrijving van de technieken en de borging van de kwaliteit ervan faciliteren;

- Data-uitwisseling: de informatie (gegevens en data) moet voor de diverse betrokken op een correcte, eenduidige en toegankelijke manier uitwisselbaar zijn. SIKB kan de aansluiting verzorgen op de systematiek van IDsw.
- Verder uitbouwen van de mogelijkheden voor de uitwisseling van digitale data, gericht op het mogelijk maken van meer toepassingen.

2.3 Activiteiten na 2010

Bodem is de ruimte van de toekomst. Het wordt steeds drukker in de bodem. We gaan steeds meer richting integraal gebruik en integrale benadering van de ondergrond. Steeds vaker zullen de verschillende taken, rollen en eigenschappen van de bodem gelijktijdig en in onderlinge samenhang moeten worden benut. SIKB kan een rol spelen in de afstemming en synergie van de activiteiten die, naast elkaar, in de bodem plaatsvinden. Terwijl (de opvolger van) SKB zorgt voor innovatie en kennisontwikkeling, zorgt SIKB voor verankering, afstemming en synergie.

Voor SIKB zijn er na 2010 de volgende opgaven:

- het beheren van sectorale beoordelingsrichtlijnen, accreditatieschema's en protocollen, op het gebied van bodembeheer, maar ook van bodembescherming en archeologie en eventueel andere onderwerpen;
- het onderling verbinden, afstemmen en integreren van de verschillende actoren, sectoren en activiteiten die in de bodem (gaan) plaatsvinden;
- het bevorderen van deskundigheid / professionaliteit;
- het positioneren van de Nederlandse bodem en het Nederlandse bodembeheer in Europa (in samenwerking met NEN).

Mogelijke nieuwe onderwerpen in het taakgebied van SIKB zijn bijvoorbeeld:

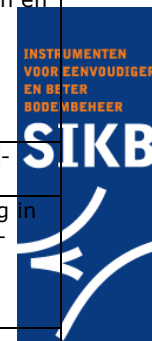
- digitale uitwisseling bij ruimtelijke plannen;
- bodemecologie;
- cultuurhistorie;
- cultuurtechniek en bodemkunde;
- geodesie en geotechniek.

Bijlage 1 Projectenprogramma 2009

In deze bijlage een schematisch overzicht van de activiteiten van SIKB in 2009 op het gebied van bodembeheer. De relevante lopende activiteiten van NEN en Bodem+ zijn opgenomen in bijlage 2.

Document	Protocol	Onderwerp	Ontwikkeling	(Beoogd) resultaat	Uit te voeren in 2009
Software					
BRL 0100 (certificatie)	0101	Software voor digitale uitwisseling van bodemdata	Milieuhygiënisch bodembeheer, incl. (op onderdelen) waterbodems: in werking PRJ 36: doorlopend beheer via aparte opdracht van Bodem+. Voorbereiden <i>upgrade</i> van het protocol	uitwisselformaat blijft doorlopend actueel en sluit doorlopend aan op relevante ontwikkelingen	loopt door in 2009; beheerperiode loopt af op 01-01-2010
			PRJ 36-LIB: diverse uitbreidingen van functionaliteiten van het uitwisselformaat, gericht op uitwisseling van bodemgegevens tussen verschillende overheden, in opdracht van Bodem+	definiëren van basisdatasets (zie ook PRJ 123 hieronder) en mogelijk maken van kwaliteitscontrole daarvan	afronding lopende projecten en start en uitvoering nieuwe projecten naar behoefte
			PRJ 19: deelname aan VISI		bijwonen bijeenkomst VISI-gebruikersgroep
			PRJ 36 Internationaal: stimuleren ontwikkeling nieuwe ISO-norm voor de uitwisseling van digitale bodemgegevens, project in samenwerking met NEN	nieuwe ISO-norm, waarop uitwisselformaat 0101 probleemloos kan aansluiten	begeleiding NEN bij inbreng in conceptversies van de ISO-norm
			PRJ 62: deelname aan de ontwikkeling en implementatie van het Informatiemodel Bodem (IMBOD), samen met TNO, Alterra en IDsw	harmonisatie bestaande bodemgegevensbestanden DINO en bodemdata.nl en een semantische schil	afronding implementatie
			PRJ 76 en vervolg: uitbreiding met archeologische data, haalbaarheidsonderzoek (PRJ 76) afgerond, uitwerking resultaten in uitvoering	uitwisseling archeologische gegevens mogelijk maken via uitwisselformaat	uitvoering en afronding twee implementatieprojecten
			PRJ 109 (Data-X): uitbreiding met data uit de ruimtelijke ordening, verkenning van de mogelijkheden, in opdracht van Geonovum	borging van een goede uitwisseling van digitale gegevens over ruimtelijke ordening, mogelijk door instelling van een apart CCvD Databeheer	afronding verkenning en start implementatie aanbevelingen

Document	Protocol	Onderwerp	Ontwikkeling	(Beoogd) resultaat	Uit te voeren in 2009
			PRJ 123 (Digitaal Normaal): definiëren nieuwe datasets, sluit aan op PRJ 36-LIB	definiëren van datasets voor Meldpunt bodemkwaliteit en voor bodemkwaliteitskaarten; stelt eisen in andere schema's dan 0101 aan de uitwisseling van digitale gegevens	afmaken definiëren datasets
			Nieuw te definiëren project: in samenwerking met Bodem+ ontwikkeling toetsingsmodule voor landbodems	tool aan de hand waarvan men analyseresultaten kan toetsen aan de regelgeving	te starten begin 2009
Monsterneming voor partijkeuringen					
BRL 1000 (certificatie)	1001-1003	Monsterneming voor partijkeuringen in het kader van het Bouwstoffenbesluit	PRJ 117: aanpassen aan nieuw beleid	schema, uitgebreid met de eraan verbonden advieswerkzaamheden, dat volledig aansluit op het Besluit bodemkwaliteit en waarin de laatste praktijkpunten zijn verwerkt	gestart medio 2008, afronding verwacht eerste helft 2009
			PRJ 118: ontwikkelen nieuw protocol 1004 voor het bemonsteren van korrelvormige afvalstoffen	nieuw protocol ter implementatie in Nederland van de EU Richtlijn Storten	gestart medio 2008, afronding verwacht eerste helft 2009
AP04 (accreditatie)	M	Monsterneming voor partijkeuringen in het kader van het Bouwstoffenbesluit	PRJ 117: aanpassen aan nieuw beleid	zie bij BRL 1000 hierboven	zie bij BRL 1000 hierboven
Veldwerk					
BRL 2000 (certificatie)	2001-2003, 2006 en 2018	Veldwerk voor milieuhygiënisch bodemonderzoek	PRJ 124: aanpassen aan nieuw beleid	schema dat volledig aansluit op het Besluit bodemkwaliteit en waarin de laatste praktijkpunten zijn verwerkt	gestart medio 2008, afronding verwacht eerste helft 2009
			PRJ 128 (EUREKA): uitbreiden BRL SIKB 2000 met vernieuwende onderzoekstechnieken en het ontwikkelen van een toetsysteem voor het beoordelen van de effectiviteit van vernieuwende onderzoekstechnieken, in samenwerking met het NEN	schema dat de toepassing van vernieuwende onderzoekstechnieken mogelijk maakt	gestart eind 2008, afronding verwacht eind 2009 of begin 2010
AS 2000 (accreditatie)	2001-2003, 2006 en 2018	Veldwerk voor milieuhygiënisch bodemonderzoek	PRJ 124: schema moet nog formeel definitief worden vastgesteld; tevens aanpassen aan nieuw beleid	zie bij BRL 2000 hierboven	zie bij BRL 2000 hierboven

Document	Protocol	Onderwerp	Ontwikkeling	(Beoogd) resultaat	Uit te voeren in 2009
Analyses					
AS 3000 (<i>accreditatie</i>)	3001, 3010-3090, 3110-3190, 3210-3290	Analyses bodem en bouwstoffen	Nieuw te definiëren project: afronden inhoudelijke discussiepunten en resultaten verwerken in het schema	afgerond schema	te starten en af te ronden in 2009
			PRJ 45: afronden validaties, verwerken resultaten in protocol 3001 en protocol afstemmen op meest actuele internationale normen	afgerond protocol voor de conservering van monsters	een aantal validaties is afgerond en in het protocol verwerkt, nieuwe internationale normen verschijnen eind 2008, afronding van de verwerking in het protocol verwacht eerste helft 2009
AP04 (<i>accreditatie</i>)	A, E, SB, SG, V	Analyses in het kader van het bouwstoffenbesluit	Nieuw te definiëren project: afronden inhoudelijke discussiepunten en resultaten verwerken in het schema	zie bij AS 3000 hierboven	zie bij AS 3000 hierboven
			PRJ 45: afronden validaties, verwerken resultaten in protocol 3001 en protocol afstemmen op meest actuele internationale normen	zie bij AS 3000 hierboven	zie bij AS 3000 hierboven
Advies					
BRL 5000		Advies bij bodemonderzoek, saneringsvoorbereiding en bodemsanering	PRJ 37: ontwikkeling certificatieschema voor advieswerkzaamheden	nieuw certificatieschema	project ligt stil, herstart verwacht in 2009
			PRJ 106: Modulaire Opzet Saneringsplannen (MOS)	Richtlijnen voor saneringsplan, evaluatieverslag en nazorg. Tevens toetslijst BG en richtlijn voor beschikkingen	Project start eind 2008, loopt door in 2009
Milieukundige begeleiding en nazorg					
BRL 6000 (<i>certificatie</i>)	6001-6004	Milieukundige begeleiding en evaluatie van bodemsaneringen en nazorg	PRJ 59C: actualisering schema	schema dat volledig aansluit op het Besluit bodemkwaliteit en waarin de recente ervaringen (praktijkpunten) zijn verwerkt	Discussiebijeenkomst begin 2009, afronding beoogd eerste helft 2009
Realisatie					
BRL 7000 (<i>certificatie</i>)	7001-7003	Uitvoering van bodemsaneringen	--		

Document	Protocol	Onderwerp	Ontwikkeling	(Beoogd) resultaat	Uit te voeren in 2009
BRL 7500 (certificatie)	7510, 7511	Bewerking van verontreinigde grond en baggerspecie	PRJ 100: actualisering protocol 7510 PRJ 101: actualisering protocol 7511	schema dat volledig aansluit op het Besluit bodemkwaliteit en waarin de laatste praktijkpunten zijn verwerkt	7510: afronding beoogd begin 2009 7511: afgerond eind 2008
		Immobilisatie van verontreinigende stoffen	PRJ 100: normering van Immobilisatie	uitbreiding bestaand protocol 7510	afronding beoogd begin 2009
Nazorg voor nazorgorganisaties					
BRL 7600 (certificatie)	7600	Nazorg voor nazorgorganisaties	PRJ 67: ontwikkeling nieuw certificatieschema	nieuw certificatieschema	afronding beoogd begin 2009
Overheid					
(visitatie)	8001-8002 (normblad)	Kwaliteitssystemen bij de overheid (bevoegd gezag)	PRJ 22: actualisering Normbladen 8001 en 8002	Normbladen die volledig aansluiten op het Besluit bodemkwaliteit en waarin de laatste praktijkpunten zijn verwerkt	afgerond eind 2008
			PRJ 106: Modulaire Opzet Saneringsplannen (MOS)	Richtlijnen voor saneringsplan, evaluatieverslag en nazorg. Tevens toetslijst BG en richtlijn voor beschikkingen	Project start eind 2008, loopt door in 2009
			Nieuwe activiteit: beheren HUM Besluit bodemkwaliteit	actueel houden van de Handhavings-Uitvoeringsmethode Besluit bodemkwaliteit	te starten medio 2009
			Platforms Overheid en Kwaliteit Bodem (POKB): gremium waarin overheden kennis en ervaringen over bodembeheer kunnen uitwisselen, gefaciliteerd door SIKB en B+. Het POKB voert ook het jaarlijkse visitatieprogramma uit, onder het project Kwaliteitsimpuls	efficiënte kennisverspreiding onder de betrokken overheidsinstanties; bijdrage leveren aan onderlinge harmonisatie; tevens gestructureerde toetsing van overheden op implementatie van de Normbladen, met als tastbaar resultaat een jaarlijks overzicht van <i>best practices</i>	jaarlijkse visitatiecyclus, loopt door in 2009 (t/m 2013)
			Platform Toezicht Bodem: orgaan waarin overheden kennis en ervaringen over toezicht en handhaving in bodemzaken kunnen uitwisselen, gefaciliteerd door SIKB, in	efficiënte kennisverspreiding onder de betrokken overheidsinstanties; bijdrage leveren aan onderlinge harmonisatie	2 of meer maal per jaar een bijeenkomst, ook in 2009

Document	Protocol	Onderwerp	Ontwikkeling	(Beoogd) resultaat	Uit te voeren in 2009
			Samenwerking met Bodem+ en het LOM		
Grond					
BRL 9309 (certificatie)		Producten uit grondreinigingsinstallaties	schema wordt ingetrokken op 01-07-2009	één loket (alleen BRL 9335)	afgerond op 01-07-2009
BRL 9335 (certificatie)	9335-1 t/m 9335-4 en 9335-9	Grond	PRJ 122: uitbreiding met nieuw protocol 9335-4, 'Samengestelde grondproducten'	schema dat ook samengestelde grondproducten omvat	afroning beoogd begin 2009, inwerkingtreding medio 2009
Verschillende activiteiten					
Alle hierboven genoemde schema's		Aansluiten bij nieuwe richtlijn van de Raad voor Accreditatie	Nieuw te definiëren project: nagaan in hoeverre aanpassing van de bestaande schema's nodig is om ze te laten aansluiten op de nieuwe richtlijn RvA-T33	schema's die volledig aansluiten op RvA-T33	inventarisatie en opstellen Plan van Aanpak starten begin 2009, afronden 01-09-2009, benodigde aanpassingen geïmplementeerd uiterlijk 01-09-2010
Meerdere van de hierboven genoemde schema's		Herijken strategie bodembeheer	PRJ 120: herijken strategie bodembeheer, waaronder onderzoek naar de kosten van certificatie / erkenning	uitgangspunten voor modernisering van de bestaande documentenstructuur	afroning beoogd begin 2009, implementatieprojecten uit te voeren in 2009 en 2010
		Verankeren ontwikkelde kennis (in samenwerking met SKB en de BodemBreedAcademie)	PRJ 129 (Onderzoek op maat): samen brengen verschillende initiatieven ter bevordering van de toepassing van vernieuwende onderzoeks- en saneringstechnieken	Kader waarin vernieuwende onderzoeks- en saneringstechnieken kunnen worden toegepast	eerste verkenning uitgevoerd eind 2008; te starten in 2009
			PRJ 93 (BodemBreedAcademie): coördineren vraag en aanbod aan kennis in de bodemsector. Waar nodig ontwikkelen cursussen, zoals in 2008/2009 praktijkkennis voor milieukundig begeleiders. Overwegen van een BRL voor Opleidingen	beter op elkaar afgestemd vraag en aanbod. Instrument voor het inbouwen van Eerder Verworven Competenties (EVC) in de bestaande schema's, te beginnen in BRL 6000	in uitvoering, loopt door in 2009
		Ondergrondagenda	Nieuw te definiëren project: afstemming met decentrale bodemkwaliteitsplannen	identificatie van te verwachten vraag naar instrumenten voor kwaliteitsborging	te starten in 2009
		Grondwaterbemalingen	Nieuw te definiëren project: verkennen mogelijkheden voor kwaliteitsborging van verschillende uitvoeringsaspecten van	Actieplan voor de ontwikkeling van kwaliteitsborging van grondwaterbemalingen	eerste verkenning uit te voeren begin 2009; actieplan gereed eerste helft 2009; eerste projecten uit actieplan te

Document	Protocol	Onderwerp	Ontwikkeling	(Beoogd) resultaat	Uit te voeren in 2009
			grondwaterbemaling		starten in de loop van 2009
		Gebiedsgericht beleid – grondwater en watersystemen	Nieuw te definiëren project: bepalen of waterbodem een belemmering vormt voor gebiedskwaliteit	Discussienotitie en nieuw toetsingskader voor deze bepaling	te starten in 2009
			Aandachtveld binnen de communicatie: informatievoorziening waterschappen	waterschappen voorzien van kennis voor het adequaat omgaan met de nieuwe regelgeving. Zie ook Baggernet	doorlopend
		Aardkundige waarden	Vervolg op PRJ 96: Verkenning van vervolgopties		
		Combineren bodemsanering en de opslag van warmte en koude in de bodem	PRJ 110: zorgvuldige uitvoering van werkzaamheden in het kader van de opslag van warmte en koude in de bodem, in combinatie met de uitvoering van een bodemsanering	Richtlijn voor ingrijpen in de bodem bij WKO en de combi van WKO en bodemsanering	te starten in 2009
		Samenhang tussen bodembeheer en archeologie	Nieuw te definiëren project: uitwerken <i>best practices</i>	bijdragen aan optimaliseren gecombineerd onderzoek naar bodemverontreiniging en archeologie	te starten in 2009
		Afstemmen op internationale ontwikkelingen	PRJ 97: bijdrage aan ontwikkeling van Scandinavische cursus voor monsternemers	bijdragen aan discussie over harmonisatie diverse nationale kwaliteitsborgingstructuren	voortzetten in 2009
Communicatie					
		Landbodems	Platform Bodembeheer: organisatie van symposia over bodembeheer, in samenwerking met SKB, Bodem+ en VROM	drie grootschalige thematische bijeenkomsten over bodembeheer	voortzetten in 2009
		Waterbodems	Platform Baggernet: organisatie van symposia over waterbodems, in samenwerking met SKB, Rijkswaterstaat en Bodem+	twee grootschalige thematische bijeenkomsten over waterbodembeheer	voortzetten in 2009
		Aanbesteding	Documentatie: actualiseren van de brochure "Hoe kies ik een goed adviesbureau?" en van de notitie "Opdrachtgevers vragen om kwaliteit"	geactualiseerde brochure en notitie	te starten en af te ronden in 2009
		Website	Website: actueel houden	doorlopend actuele website	voortzetten in 2009
		Nieuwsbrief	--	driemaal een nieuwsbrief	voortzetten in 2009
		Waaiers	--	ten minste een waaier over een actueel onderwerp	voortzetten in 2009

Document	Protocol	Onderwerp	Ontwikkeling	(Beoogd) resultaat	Uit te voeren in 2009
		Brochures	--	brochures daar waar voorlichting op zijn plaats is	voortzetten in 2009
		Vakpers	--	10x artikel in Journaal bodem, 6x vraag en antwoord in MilieuMagazine en een aantal bijdragen aan rubriek Kwaliteit in tijdschrift Bodem	voortzetten in 2009
Intern toezicht					
		Jaarverslag toezicht	--	periodiek overzicht van de werking van de schema's	jaarlijkse rapportage, voortzetten in 2009

Bijlage 2 Gerelateerde plannen van NEN en Bodem+ voor 2009

De activiteiten van het NEN en van Bodem+ zijn direct relevant voor SIKB. In de hoofdtekst van dit Meerjarenprogramma zijn ook al een aantal punten aangestipt waarop SIKB met hen samenwerkt. In deze bijlage een overzicht van de plannen van NEN en Bodem+ voor 2009.

NEN

Het NEN legt de concrete plannen jaarlijks vast in de verschillende commissieplannen. De voor de activiteiten van SIKB relevante projecten uit deze plannen zijn hieronder vermeld.

Internationale activiteiten

- Nederland voert het secretariaat en voorzitterschap van ISO/TC 190 "Soil analysis" en CEN/TC 345 "Characterization of soils". Daarnaast vindt Nederlandse inbreng in Europese/internationale normalisatie activiteiten plaats via participatie door experts op grond van vaststelling van prioriteiten. Activiteiten waarin Nederland in 2009 actief participeert zijn onder andere:
 - Screening methoden;
 - Biobeschikbaarheid;
 - Digitale data uitwisseling;
 - Uitloging.
- NEN is actief betrokken bij Europese ontwikkelingen die betrekking hebben op ontwikkeling van horizontale, matrix overschrijdende normen. Enerzijds betreft dit de afronding van project Horizontal waarin onderzoeksmethoden (± 40 normen) worden ontwikkeld die betrekking hebben op milieuhygiënisch onderzoek naar de kwaliteit van bodem, slib, bioafval en in sommige gevallen afval. Daarnaast worden een aantal nieuwe ontwikkelingen in gang gezet (bemonstering, uitloging) die matrix overschrijdend worden aangepakt. De actieve betrokkenheid bij horizontale normalisatie activiteiten komt voort uit een streven naar hogere efficiëntie en vereenvoudiging van het normenbouwwerk;
- Monsterneming: ontwikkeling van een gedifferentieerde aanpak in Europees verband waarbij een onderscheid wordt aangebracht in drie verschillende niveaus van monsternemingsnormen.

Bodemonderzoeksmethoden

NEN beheert een breed pakket aan normen die betrekking hebben op uitvoering van milieuhygiënisch bodemonderzoek. Hier worden in 2009 de volgende activiteiten voorzien:

- Afronding van lopende projecten zoals revisie van NEN 5744 (bemonstering grondwater op vluchtige verbindingen), NPR 5741 (boorsystemen en monsternemingstoestellen voor grond, sediment en grondwater) en NEN 5720 (verkenning onderzoek waterbodem);
- Periodieke beoordeling van normen. Dit is onder andere het geval voor een aantal asbest normen NEN 5707 en NTA 5727 en voor NEN 5742/5743 (monsterneming van grond en sediment);
- Ontwikkeling van de NTA Nader onderzoek binnen het NEN-SIKB projectprogramma EUREKA.

Normalisatie en innovatie

- Uitvoering van SKB-project "Kentallen" waarin ontwikkeling van een systematiek voor beoordeling van nieuwe bodemonderzoeksmethoden centraal staat;
- Participatie in ISO/TC 190 SC 3 WG 10 "Screening methods". Centraal hierbij staat het integreren van Nederlandse inbreng in het de in ontwikkeling zijnde ISO-norm met titel "Soil quality – Guidance for the selection and application of screening methods".
- Uivoering project EUREKA (zie bodemonderzoekstechnieken);
- Nederlandse inbreng bij discussies over bepaling van gelijkwaardigheid van methoden in Europees verband (inbreng van NEN 7777 in CEN-kader).

Bodem+

Besluit bodemkwaliteit

De prioriteiten van Bodem+ zijn opgesteld "op basis van signalen uit de praktijk en rekening houdend met de speerpunten van het nieuwe kabinet". Deze prioriteiten zijn:

1. praktische implementatie van het nieuwe Besluit bodemkwaliteit door (1a) het stimuleren van de toepassing van de in 2007 ontwikkelde instrumenten (handreikingen, risicotoolbox, factsheets, trainingsconcepten) en (1b) het oplossen van knelpunten bij de implementatie;
2. van saneren naar beheren: (2a) het stimuleren van de verbreding van het bodembeleid en van de samenwerking met andere beleidsvelden (ruimtelijk bodembeheer) en (2b) het maken van afspraken over de identificatie van spoedeisende locaties en prioritering van de locaties met onaanvaardbare risico's voor de gezondheid van mensen;
3. schoon schip, milieuaansprakelijkheid: (3a) het maken van prestatieafspraken met 103 gemeenten en (3b) het pschonen van het overzicht van kostenverhaalszaken;
4. meer doen met de bestaande kennis: (4a) het stimuleren van het gebruik van de Richtlijn Herstel en Beheer en (4b) samenwerking met SIKB, SKB, Platform Bodembeheer, Baggernet en BodemBreedAcademie bij al geplande bijeenkomsten en trainingen;
5. communicatie+. Het omzetten van signalen uit de praktijk naar oplossingen en verbetervoorstellen.

Veranderkrachten

Bodem+ benoemt in het Werkplan drie thema's die al vele jaren het bodemveld in beweging houden en die men "veranderkrachten" noemt. Bodem+ beschrijft de invulling van de schakelrol en ondersteunende rol aan de hand van deze veranderkrachten:

1. decentralisatie en integratie maatschappelijke opgaven en bodembeheer (verbreding van bodembeheer);
2. kwaliteit en efficiency, in proces en uitvoering;
3. inzicht en omgaan met bodemkwaliteit: van saneren naar beheren.

De hoofdlijnen van het werkplan (Werkplan, deel 1) en een overzicht van de projecten in 2008 (Werkplan, deel 2) kunt u vinden op de website van Bodem+ (zoek op 'werkplan' of kijk op de pagina 'Organisatie' onderaan bij de Downloads).

(bron: *Werkplan Bodem+ 2008, Deel 1 Hoofdlijnen, december 2007*)

Prioriteiten in 2009

Bodem+ heeft in eerste instantie een oriëntatie van vijf jaar gekregen, waarvan 2009 het laatste jaar is. Dat betekent dat Bodem+ in 2009 prioriteit zal leggen bij het netjes afronden van deze periode van vijf jaar en een oriëntatie op de jaren daarna. Van een aantal in principe altijdurende taken zal men bezien of deze moeten worden afgebouwd. Voor die taken die worden afgebouwd zal men vaststellen op welke manier dit moet gebeuren en bij welke andere instantie men de taken moet onderbrengen.

De erkenningsregeling onder het Besluit bodemkwaliteit vormt een directe link tussen Bodem+ en SIKB. Bodem+ zal, waar nodig in samenwerking met andere partijen als SIKB, onderzoeken op welke punten deze erkenningsregeling kan worden vereenvoudigd.

Bijlage 3 Rol SIKB en Meerjarenprogramma

Bodembeheer is een leuk en boeiend, maar geen eenvoudig vak met veel facetten en verschillende betrokken partijen.

SIKB (Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer) brengt spelers uit bedrijfsleven en overheid in het bodembeheer bij elkaar en faciliteert hen bij het ontwikkelen van praktijkgerichte kwaliteitsrichtlijnen. Voor veel activiteiten in het milieuhygiënisch bodembeheer zijn zo al concrete richtlijnen tot stand gekomen. SIKB houdt voortdurend in het oog dat het een samenhangend en zo eenvoudig mogelijk stelsel van richtlijnen moet zijn. Waar mogelijk voeren we dan ook vereenvoudigingen door.

SIKB ondersteunt alle betrokken partijen bij hun vraag naar kwaliteit. Bijvoorbeeld de opdrachtgever met concreet geformuleerde criteria die hij kan hanteren als hij bij aanbestedingen juist kandidaten wil die werk maken van kwaliteit. Of met een brochure vol handzame tips voor de selectie van zulke kandidaten.

Voor een deel van de in het kader van toezicht en handhaving uit te voeren activiteiten ligt de verantwoordelijkheid evident bij de bevoegde overheid, maar het stelsel van toezicht en handhaving is niet compleet zonder daarmee samenhangende activiteiten door de private sector. Concreet gaat het dan vaak om normalisatie (verantwoordelijkheid NEN) en certificatie/accreditatie (verantwoordelijkheid SIKB). SIKB werkt concreet samen met de overheid, Bodem+ en het NEN om te komen tot een samenhangend stelsel van toezicht en handhaving.

In het kort: SIKB biedt instrumenten voor eenvoudiger en beter bodembeheer. SIKB staat voor:

- *werkafspraken maken waar zij ontbreken en vereenvoudigen waar zij te ingewikkeld zijn;*
- *aandacht voor de mens in het bodembeheer: overdragen van kennis, kunde en kwaliteitsbesef;*
- *toezicht op naleving van werkafspraken.*

Meerjarenprogramma: koers voor de komende jaren

SIKB is een netwerkorganisatie: samen werken aan kwaliteit in de hele keten van het bodembeheer. Jaarlijks wordt met de bij SIKB betrokken partijen gekeken hoe we de doelstelling het beste kunnen halen. Van het opstellen van geformaliseerde werkafspraken is de nadruk al verschoven naar het waar mogelijk vereenvoudigen of schrappen van overbodige regels. Met het in werking treden van de zogenoemde KWALIBO-regeling mogen overheidsinstanties sinds 1 oktober 2006 hun beschikkingen over een aantal activiteiten in het bodembeheer alleen nog baseren op informatie van organisaties die daartoe door het Rijk erkend zijn. De reikwijdte van deze regeling is op 1 juli 2007 belangrijk uitgebreid, waarna elk half jaar verdere uitbreidingen zijn voorzien. De KWALIBO-regeling is sinds 1 januari 2008 onderdeel van het Besluit en de Regeling Bodemkwaliteit. SIKB biedt de instrumenten die de spelers nodig hebben voor een goede uitvoering van deze regelgeving. Steeds vóór bepaalde activiteiten onder de regeling gaan vallen rondt SIKB de in dit kader nog te nemen maatregelen af.

De acties die hiervoor nog nodig zijn staan ook in dit nieuwe Meerjarenprogramma. De activiteiten die we in 2009 zullen uitvoeren, zijn opgenomen in het Jaarprogramma 2009. SIKB werkt samen met het Bodem+ en NEN. Daarom zijn ook veel van hun activiteiten voor de verbetering van de kwaliteit van het bodembeheer in dit Meerjarenprogramma vermeld. Zo hebt u een beter overzicht.

Bijlage 4 Taken en werkwijze SIKB

SIKB probeert missie en doelen langs de volgende lijnen te realiseren.

Instrumentele functie (kwaliteitsstandaarden maken; scholing)

- Ontwikkelen en beheren van kwaliteitsstandaarden voor de uitvoering van werkzaamheden. Dit betreft alle onderdelen in de keten (opdrachtgever, opdrachtnemer, bevoegd gezag);
- Opzetten van scholingsprojecten voor het bevorderen van de vakbekwaamheid van uitvoerenden, in het kader van de BodemBreedAcademie;
- Uitgeven van informatiebrochures als de bodemkwaliteitswaaier en de bodemenergiewaaier.

Communicatieve functie (bevorderen gebruik)

A. Netwerkfunctie (organiseren uitwisselen van ervaringen en contacten leggen)

- Organiseren SIKB-Jaarcongres en SIKBeker;
- Bijdragen aan Platform toezichthouders bodem (samen met Bodem+ en LOM);
- Bijdragen aan Platform Baggernet (samen met Rijkswaterstaat en Bodem+);
- Bijdragen aan Platform Bodembeheer (samen met SKB, Bodem+ en VROM);
- Bijdragen aan Nationaal Symposium BodemBreed (samen met SKB, Bodem+, VNG, IPO, VROM en anderen);
- Bijdragen aan Kennisplatform Nazorg (coördinatiegroep samen met Bodem+, VNG, IPO, VROM; klankbord voor Rekenmodel nazorg).

B. Informatiefunctie (informatie verstrekken en voorlichting)

- Informeren van bedrijven en overheden over inhoud kwaliteitsstandaarden en over kwaliteitsborging:
 - Onderhouden website (inmiddels zo'n 40.000 bezoeken per maand);
 - Uitgeven nieuwsbrief Info@SIKB (3 maal per jaar);
 - Verzorgen inhoudelijke bijdragen aan symposia;
 - Schrijven van artikelen in vakpers (bijvoorbeeld BodemJournaal en Bodem).
- Ondersteuning:
 - Beantwoorden van individuele vragen (helpdesk);
 - Platform overheid en kwaliteit / provincies en gemeenten.

C. Interne functie (meningsvorming en besluitvorming)

- Informeren en raadplegen achterban:
 - Faciliteren Programmaraad Bodembeheer;
 - Faciliteren periodiek overleg van de verschillende secties en van het periodiek overleg van de sectietrekkers;
 - Faciliteren Platform softwareleveranciers en Begeleidingscommissie data-uitwisseling.
- Besluitvorming:
 - Faciliteren CCvD / Accreditatiecollege Bodembeheer;
 - Faciliteren Bestuur;
 - Bijdragen aan beleid overheid (operationaliseren van de regelgeving voor zover dit de kwaliteit van de uitvoering betreft);
 - Afstemming met andere partijen (NEN, SKB, SBK, Raad voor Accreditatie, de 15 brancheorganisaties die meedoen in SIKB);
- Projecten:
 - Opstellen van (meerjaren-)programma;
 - Initiëren en begeleiden van projecten en opdrachtgeverschap.

Bijlage 5 Nationale en internationale trends

SIKB verricht haar werkzaamheden in een snel veranderende omgeving en houdt uiteraard rekening met deze ontwikkelingen. Op deze plaats daarom aandacht voor enkele ontwikkelingen in het Rijksbeleid en voor enkele internationale ontwikkelingen.

Ontwikkelingen in het Rijksbeleid

Nieuwe bodemregelgeving: Besluit en Regeling bodemkwaliteit

De wettelijke regeling voor de kwaliteitseisen en integriteitseisen, vastgelegd in het Besluit en de Ministeriële Regeling uitvoeringskwaliteit bodembeheer, is op 1 oktober 2006 in werking getreden. Sinds die datum is de regeling van toepassing op onder meer het nemen en het analyseren van monsters uit partijkeuringen, activiteiten die voorheen onder het Bouwstoffenbesluit vielen. De reikwijdte van deze regelgeving is op 1 juli 2007 uitgebreid tot onder meer milieukundige begeleiding en uitvoering van bodemsaneringen en voor het veldwerk en de analyses in het kader van milieuhygiënisch bodemonderzoek.

Het geheel, indertijd bekend onder de term KWALIBO, is gebaseerd op de uitgangspunten zoals beschreven in de beleidsnotitie 'Bodembeheer op goede gronden'. Deze nota vraagt ook aandacht voor de kwaliteitseisen die aan de overheid moeten worden gesteld. Daarmee bouwt de beleidsnotitie voort op het Kabinetstandpunt Beleidsvernieuwing Bodemsanering van begin 2002 en op het project Professionalisering van de handhaving. De nota geeft ook invulling aan een deel van de Rijksvoornemens als genoemd in de Herijking van regelgeving (minder overheidsregels, meer eigen verantwoordelijkheid). In diverse gevallen zijn of zullen uitvoeringsvoorschriften in AMvB's vervallen. Waar nodig zijn of worden deze vervangen door certificeringvoorschriften, wat meer op de praktijk toegesneden regels oplevert en een flexibelere procedure voor aanpassing. De KWALIBO-regeling is op 1 januari 2008 onderdeel geworden van het Besluit en de Regeling bodemkwaliteit. Het Besluit en de Regeling uitvoeringskwaliteit bodembeheer bestaan niet meer als afzonderlijke regelgeving. Het toepassingsgebied is intussen op verschillende momenten uitgebreid:

- op 1 januari 2008 met onder meer de analyses op grondwatermonsters bij milieuhygiënisch bodemonderzoek;
- op 1 juli 2008 met onder meer de analyses op waterbodemonsters bij milieuhygiënisch bodemonderzoek en met milieukundige begeleiding van nazorg na landbodemsaneringen.

Verdere uitbreidingen die zijn beoogd zijn onder meer het ontwateren van bagger (1 januari 2009), veldwerk bij milieuhygiënisch waterbodemonderzoek (1 juli 2009), mechanisch boren (1 juli 2010) en diverse activiteiten rond saneringsplannen en de uitvoering van bodemsanering (1 januari 2011).

SIKB levert de certificeringvoorschriften die nodig zijn om een deel van deze regelgeving tot uitvoering te brengen. Dat betekent dat naast AP04, BRL 1000 (partijkeuringen Bouwstoffenbesluit) en BRL 9335 (grond), ook BRL 2000 (veldwerk), BRL 6000 (milieukundige begeleiding en evaluatie van saneringen en van nazorg), BRL 7000 (Uitvoering van saneringen) en BRL 7500 (bewerken van grond) een formele status hebben gekregen. Deze documenten moeten naadloos aansluiten op de nieuwe regelgeving en daarom zijn of worden ze allemaal meer of minder ingrijpend aangepast. Al eerder zijn in dit verband een aantal fundamentele discussies afgerond, zoals die over persoonscertificatie (wel of niet gewenst) en functiescheiding (tot waar dient dit te worden doorgezet; is interne functiescheiding voldoende?). Verder richt SIKB een certificeringsschema in voor de certificeerbare advieswerkzaamheden (BRL 5000). Nazorgactiviteiten zijn nu grotendeels certificeerbaar via een apart protocol (6004) onder BRL 6000. Voor nazorgactiviteiten door specifieke nazorgorganisaties is BRL 7600 in ontwikkeling.

Decentralisatie en deregulering

De al ingezette decentralisatie gaat verder. Dit komt onder meer tot uiting in het gebiedsgerichte spoor, waarvoor een belangrijke plaats is ingeruimd in het Besluit bodemkwaliteit. De overheid streeft naar het zoveel mogelijk delegeren van verantwoordelijkheden op een zo decentraal mogelijk niveau. Dit betekent dat regionale en ook lokale overheden moeten kunnen beschikken over instrumenten om deze verantwoordelijkheden over te nemen. Deze instrumenten zijn voor een deel in 2006, 2007 en 2008 ontwikkeld, maar hier moet nog veel werk worden verzet. Daarnaast zal ook een structuur nodig zijn die borgt dat de regionale en lokale overheden steeds

beschikken over de benodigde kennis en vaardigheden. Eén van de maatregelen die hieraan kunnen bijdragen is gestructureerde samenwerking tussen meerdere overheden. Door krachten te bundelen kunnen meerdere overheden beter inspelen op hun nieuwe verantwoordelijkheden. SIKB ondersteunt bijvoorbeeld, samen met Bodem+, het tot stand brengen van afsprakenkaders tussen verschillende overheden. De BodemBreedAcademie, waarin SIKB participeert, speelt een rol bij de bundeling van beschikbare kennis.

Op basis van de eerste ervaringen met decentralisatie zijn al knelpunten geïdentificeerd. Zo wordt van landelijk opererende bedrijven een aanzienlijk grotere inspanning gevraagd om op de hoogte te zijn van het plaatselijk vigerende beleid. Deze inspanning kan weer worden gereduceerd als informatie gemakkelijk bereikbaar is. Intussen wordt nagedacht over eisen hieraan. Verder treedt nogal eens strijdigheid op tussen Rijks-, provinciaal en lokaal beleid. Wellicht is oriëntatie op oplossingsrichtingen daarvoor de komende jaren opportuun.

Deregulering wordt onder meer vertaald in een andere opzet van regelgeving. Deze moet meer op doelen gericht zijn. Verder is het staand beleid om de details anders te regelen, waarbij men er vooral op gericht is om vooral technische beschrijvingen en eisen in publieke regelgeving over te zetten in of naar private regelingen. Voorbeelden van private regelingen zijn certificatie en accreditatie. Momenteel wordt erover gedacht om de technische details van de Uitvoeringsregeling Bouwstoffenbesluit om te zetten in eisen in BRL SIKB 1000 en in AP04.

Herziening Bouwstoffenbesluit

De regeling voor bouwstoffen in het Bouwstoffenbesluit is op 1 januari 2008 vervangen door een vernieuwde regeling, als onderdeel van het Besluit bodemkwaliteit.

Normstelling

Met de afronding van het project AW 2000 en het project Bijzondere Parameters is een degelijke onderbouwing beschikbaar voor een herziening van de normstelling voor grond, zowel in het kader van het nieuwe Bodembesluit als in het actief bodembeheer. De daarop volgende discussie over de vertaling van de resultaten naar een aangepast stoffenpakket is in 2007 afgerond. SIKB en NEN hebben het aangepaste stoffenpakket verwerkt in de BRL Grond, respectievelijk de NEN 5740.

Bodemenergie (warmte- en koudeopslag)

In de Derde Energienota heeft het Kabinet de doelstelling vastgelegd om in 2020 in 10% van het energieverbruik te voorzien via duurzame energiebronnen. Bovendien moet de energie-efficiëntie worden verbeterd. Bodemenergie is een van die bronnen. Om die reden is een Convenant Wärmtepompen in de woningbouw afgesloten tussen de ministeries van EZ en VROM en de relevante marktpartijen. Dit convenant heeft tot doel om vanaf 2004 wärmtepompen grootschalig in de woningbouw toe te passen. Aan grootschalige toepassing kleven ook de nodige knelpunten. In de afgelopen jaren zijn deze knelpunten bestudeerd en van oplossingsrichtingen voorzien. Een van de aandachtspunten betreft de kwaliteit van aanleg en beheer van dergelijke installaties. Onjuiste toepassing (inclusief lekkage) kan grote schade aan de bodem toebrengen. Het ministerie van VROM heeft een wettelijke regeling in voorbereiding en tevens SIKB benaderd voor het opstellen van kwaliteitsrichtlijnen voor aanleg en beheer van wärmte-koudeopslagsystemen. In 2007 is de ontwikkeling van eisen aan de (aanleg van) installaties gestart.

Daarnaast heeft SIKB, in samenwerking met SenterNovem (DEN), de belangrijkste bij het Rijk lopende initiatieven bij elkaar gebracht. De daaruit resulterende ambtelijke werkgroep heeft in 2007 concreet de mogelijkheden voor synergie bekeken en richtingen geformuleerd voor de via aanpassingen aan de regelgeving weg te nemen knelpunten. De werkgroep werkt, als Interdepartementale werkgroep Bodemenergiesystemen, deze richtingen uit in concrete voorstellen voor aanpassing van de regelgeving. In de werkgroep zijn vertegenwoordigd de ministeries van VROM, EZ, V&W en LNV en het IPO.

Integratie bodem in andere beleidsvelden

Bodem wordt steeds meer gezien als één van de facetten waarmee men rekening moet houden bij locatie-ontwikkeling en steeds minder als een op zichzelf staand werkveld. In de beleidsbrief Bodem van december 2003 heeft het kabinet dit ook beleidsmatig vastgelegd. Als gevolg hiervan kreeg de sector een extra impuls om deze integratie vorm te geven en daarin ook positie te kiezen. Marktpartijen vragen er in elk geval nadrukkelijk om. Dit blijkt onder meer uit een verzoek van een grote opdrachtgever van bodemonderzoek en bodemsanering om een format te bieden voor het dataverkeer over grond- en oppervlaktewater. Een samenwerkingsverband tussen SIKB en de

InformatieDesk standaarden Water (IDSW) heeft geresulteerd in een dergelijk format. Sindsdien is de samenwerking tussen SIKB en IDSW structureel. Daarmee vergelijkbaar werkt SIKB nu ook samen met de Waterdienst van Rijkswaterstaat om de synergie tussen SIKB-protocol 0101 en WAB*info zo groot mogelijk te maken.

De bovenstaande ontwikkelingen maken ook duidelijk dat de beleidsomgeving voor de bodemsector is verzaamd. Decentralisatie en integratie leiden er toe dat meer partijen het toneel hebben betreden en dat bodemfunctionarissen met meer belangen rekening moeten houden. Deze belangen zijn ook nog eens (veel) meer divers dan voorheen. De verwachting is dat deze trend de komende jaren verder doorzet, wat ook gevolgen zal hebben voor onze activiteiten.

Archeologie

Op basis van het EU-Verdrag van Malta (Valletta) moet ook in Nederland archeologisch bodemonderzoek aan kwaliteitscriteria voldoen. De implementatiewetgeving (wijziging van de Monumentenwet, Wet Ruimtelijke Ordening en de Wet Milieubeheer) is in 2007 in werking getreden. Net als bij het milieuhygiënische bodembeheer zal de archeologische sector gaan werken met een erkenningensysteem en met een op private leest geschoeide kwaliteitsborging. Er zal een overgangperiode van 2 jaar gelden voor diegenen die al als bevoegd archeoloog actief waren.

De sector van de archeologie bereidt zich hierop voor door initiatieven te nemen op het gebied van kwaliteitsborging en certificering. Binnen SIKB is hiertoe een Centraal College van Deskundigen voor de Archeologie geïnstalleerd, ter opvolging van het CvAK. In 2006 is de zogenoemde Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) geactualiseerd, uitgebreid en certificeerbaar geworden door koppeling aan een nieuwe beoordelingsrichtlijn. Meer hierover in het Meerjarenprogramma Archeologie.

Andere nationale ontwikkelingen

Dataverkeer

Meer en meer gegevens worden tegenwoordig digitaal gegenereerd, opgeslagen en uitgewisseld. Dat is zeker ook het geval in de bodembeheersector, waar gewerkt wordt met verschillende softwareprogramma's. SIKB-protocol 0101 heeft zich ontwikkeld tot het door de sector breed gedragen format voor een systeemonafhankelijke uitwisseling van gegevens. Samen met belanghebbende partners bekijkt SIKB de mogelijkheden die dit protocol biedt voor verschillende overheidsprojecten waarbij grote databestanden een rol spelen. Belangrijke gesprekspartners hierbij zijn onder meer het project BIELLS en het Landelijk Informatiebeheer Bodem (LIB). In samenwerking met het LIB is in 2006 een nieuwe controletool ontwikkeld voor het op kwaliteit toetsen van door bevoegde overheden aangeleverde databestanden. In 2007 en 2008 is deze tool uitgebreid met verschillende nieuwe functionaliteiten. De tool is ingebouwd in SIKB-protocol 0101 en is apart te benaderen.

Daarnaast is het voor veel partijen van belang om gegevens over de bodem soepel te kunnen combineren met gegevens over grondwater, en in sommige gevallen ook met gegevens over oppervlaktewater. We zien dan ook een intensivering van onze relaties in de waterwereld op het gebied van dataverkeer. Hierbij zijn als gesprekspartners op dit moment in beeld, naast Rijkswaterstaat, de waterschappen en het eerder genoemde IDSW, ook RIVM en het interprovinciale project Kwali-tijd (beheer en uitwisseling van gegevens uit de provinciale grondwaterkwaliteitsmeetnetten).

Ook de digitale wereld van de ruimtelijke ordening kijkt met belangstelling naar werking en de beheerstructuur van SIKB-protocol 0101. In 2008 bestudeerden Geonovum en SIKB dan ook mogelijkheden voor samenwerking, met het oog op een gestructureerd beheerde uitwisseling van ruimtelijke gegevens.

Internationale ontwikkelingen

Europa - beleid

De invloed van op Europees niveau ontwikkelde regels en normatieve documenten, in welke vorm

dan ook, wordt steeds groter. De Richtlijn voor Zuiverings-slib (Sewage Sludge Directive) en de Kaderrichtlijn Water bevatten al veel voor de bodemsector relevante uitspraken. In september 2006 heeft de Europese Commissie de langverwachte bodemstrategie gepubliceerd. Centraal in die strategie staat een nieuwe Richtlijn Bodem, die als het aan de Commissie ligt een stuk flexibeler van opzet zal zijn dan de Kaderrichtlijn Water. De Richtlijn beoogt een minimum aan bescherming van de bodem te garanderen, waarboven elke Lidstaat in beginsel vrij is zijn eigen normen vast te stellen. De bodemstrategie van de Commissie is in november 2007 goedgekeurd door het Europese Parlement (analoog aan op nationaal niveau de goedkeuring van een wetsvoorstel door de Tweede Kamer), maar de Europese Raad is in december 2007 niet akkoord gegaan met een Richtlijn als onderdeel van die Strategie. Dit proces, dat al heeft geleid tot meer of minder ingrijpende aanpassingen aan de tekst, duurt naar verwachting nog tot medio 2010. Volgens de door het Europese Parlement goedgekeurde tekst moeten de Lidstaten een bepaald aantal jaren na de vaststelling gegevens aan de Commissie presenteren: deze variëren van een inventarisatie van verontreinigde locaties, en de risico's die deze veroorzaken, tot monitoringsgegevens.

Het Nederlands voorzitterschap van de EU heeft medio november 2004 een conferentie op hoog niveau gehouden onder de titel 'Vital Soil'. Hoofddoel van deze conferentie was om richting te geven aan de nog te nemen stappen op weg naar een nieuwe Europese Bodemstrategie. Hieronder de voor SIKB meest relevante aanbevelingen van de conferentie aan de Europese Commissie, sterk verkort:

- integreer bodembeschermingseisen in elk relevant EU-beleid (in de strategie verwoord);
- ontwikkel daarnaast een samenhangend EU bodembeschermingsbeleid, dat ook actie verlangt op lokaal, regionaal, nationaal en EU-niveau (in de strategie opgenomen);
- herzie de Sewage Sludge Directive ontwikkel nieuwe regels voor biologisch afval;
- besteed bij de ontwikkeling van een monitoringsysteem specifiek aandacht aan vergelijkbaarheid en harmonisatie (in de strategie verwoord).

Een aantal van deze aanbevelingen ondersteunen op beleidsniveau de technisch vaak specifiekere aanbevelingen van de door de Commissie zelf ingestelde werkgroepen. Deze bevelen bijvoorbeeld aan om de harmonisatie van basisparameters te harmoniseren en een werkgroep in te stellen voor richtlijnen voor dataverzameling, opslag en verwerking. De harmonisatiewens wordt ook gehoord vanuit de internationale wetenschappelijke wereld.

De Europese Commissie onderkent de mogelijkheden van digitaal dataverkeer en onderschrijft het belang van een foutloze uitwisseling van data. Dit ook met het oog op een goede uitvoering van het Verdrag van Aarhus, dat overheden verplicht om milieugegevens desgevraagd vrij ter beschikking te stellen. De Commissie is gestart met het project INSPIRE, dat moet leiden tot kaders voor soepel dataverkeer in de EU. SIKB volgt deze ontwikkelingen met belangstelling, zodat protocol 0101 er straks goed op aansluit.

Europa - normen

De Europese Unie (EU) kan richtlijnen vaststellen die voor de technisch inhoudelijke aspecten verwijzen naar Europese normen. Bovendien vervangt de Europese norm (EN) de nationale norm (NEN) en maakt het onmogelijk om op nationaal niveau in de toekomst alsnog een soortgelijke norm (of regelgeving) op te stellen. Er zijn op dit moment strikt genomen geen EU-bodemnormen, maar deze zijn wel in ontwikkeling. Vooral in het nu steeds verder vorderende project HORIZONTAL beginnen zich vooral Europese normen voor analyses af te tekenen. NEN speelt hier op in door actieve deelname in internationaal overleg (zie ook paragraaf 3.6 in de hoofdtekst).

Internationalisering

Met het steeds verder openen van vooral de Europese grenzen neemt de internationalisering van de maatschappij verder toe. Dit uit zich op verschillende manieren. Eén van de gevolgen ervan is de versterking van de positie van regio's, waarop de decentralisatietrend in Nederland goed aansluit. Een ander gevolg is dat meer werk ook over nationale grenzen wordt uitgevoerd: in de praktijk betekent dit dat buitenlandse dienstverleners zich gemakkelijker op de Nederlandse markt kunnen begeven en dat, omgekeerd, buitenlandse markten gemakkelijker toegankelijk worden voor Nederlandse dienstverleners. Hiermee moeten we ook in toenemende mate rekening houden in onze documenten.

EU-landen

Van verschillende EU-landen is bekend dat zij gericht werken aan het de ontwikkeling van een kwaliteitsstructuur van bodemactiviteiten. De aanpak vertoont grote verschillen. Zo is in

Vlaanderen en in Italië de overheid de initiatiefnemer. De marktpartijen zijn in Vlaanderen wel en in Italië niet betrokken bij de ontwikkeling van de richtlijnen. In Frankrijk hebben initiatieven vanuit de markt geleid tot een regeling die ook door de marktpartijen wordt beheerd. Daarnaast hebben Frankrijk (AFNOR) en het Verenigd Koninkrijk (BSI) elk hun eigen norm voor advieswerkzaamheden.

In de op dit punt samenwerkende Noordse en Baltische landen hebben de marktpartijen de overheid opgeroepen zich achter hun initiatieven te scharen. De samenwerking moet onder meer leiden tot een structuur van persoonscertificatie, die men ook buiten de deelnemende landen en bij de EU propageert. In het najaar van 2008 is dit proces echter vertraagd doordat een voorstel niet op de instemming van het vereiste aantal landen kon rekenen. In Spanje hebben de adviesbureaus een aantal richtlijnen voor de goede uitvoering van werken opgesteld.

In een aantal landen spelen de regionale autoriteiten een belangrijke rol. Dat is het geval in onder meer België, Duitsland, Italië en Spanje en kan leiden tot grote verschillen tussen de situatie in de verschillende regio's. Zo komen steeds meer Spaanse regionale autoriteiten met bindende maar onderling verschillende accreditatieregelingen, gebaseerd op federale regelgeving.

Tot slot is bekend dat door het samenbrengen van een aantal bestaande formaten een internationaal geotechnisch en geomilieu data uitwisselingsformaat is ontwikkeld. Het oorspronkelijke doel van Data Interchange for Geotechnical and GeoEnvironmental Specialists (DIGGS) was een uitwisselstandaard voor aan transport gerelateerde data. Men is begonnen met een uitwisselformaat voor geotechnische data, intussen is het uitgebreid met geomilieudata en men verwacht verdere uitbreidingen. De beheerstructuur is ook gericht op het tot stand brengen van uitbreidingen. De basis van DIGGS wordt gevormd door formaten van de Britse vakvereniging AGS (Association of Geotechnical and Geo-environmental Specialists), van de Amerikaanse vereniging van aardbevingsonderzoekers Consortium of Organizations for Strong-Motion Observation (COSMOS) en van het Florida Department of Transportation (FDOT). Op basis van de website lijkt het erop dat DIGGS kan rekenen op een sterke beheerstructuur met wetenschappelijke ondersteuning en gedegen financiering, gecoördineerd door de US Federal Highways Administration.

